

NOZARES PLĀNOŠANAS DOKUMENTU ANALĪZE

Šajā sadaļā PPP kontekstā analizēti galvenie valsts pārvaldes un aizsardzības nozares plānošanas dokumenti.

VALSTS PĀRVALDE

Par valsts pārvaldes politikas veidošanu ir atbildīga Latvijas Republikas Valsts kanceleja, bet pašvaldību politikas izstrāde un koordinācija ir Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrijas (RAPLM) pārziņā.

- *Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2007. – 2013.gadam*

Prioritātes „Izglītots radošs cilvēks” ietvaros priekšnosacījums ir darbaspēka sagatavošana atbilstoši darba tirgus pieprasījumam. Kā viens no risinājumiem ir paredzēts iesaistīt sociālos partnerus un attīstīt valsts un privātās partnerības iniciatīvas izglītībā kā efektīvu sadarbības instrumentu līdzsvara starp izglītības piedāvājumu un darba tirgus pieprasījumu nodrošināšanai.

Prioritātes *Uzņēmumu tehnoloģiskā izcilība un elastība* ietvaros ir paredzēta radoša industriju attīstība, un viens no tās sasniegšanas paņēmieniem tiek pieņemts veidot aktīvu publisko un privāto partnerību radošā potenciāla komercializācijai.

Plānā uzsvars tiek likts uz publiskā, nevalstiskā un privātā sektora sadarbību kā drošas un stabilas attīstības priekšnosacījumu. Kā uzdevums tiek izvirzīts - veicināt valsts pārvaldes uzdevumu deleģēšanu nevalstiskajām organizācijām, veidot aktīvu sadarbību starp publisko un privāto sektoru, panākt, ka partnerība kļūst par nozīmīgu mehānismu publisko pakalpojumu un infrastruktūras nodrošināšanā.

Publiskā un privātā partnerība tiek minēta arī daudzveidīga mājokļa piedāvājuma nodrošināšanā un funkcionālas un daudzveidīgas dzīvojamās vides veidošanā.

Kā redzams, Latvijas Nacionālais attīstības plāns sniedz plašas iespējas realizēt publisko un privāto partnerību, taču šajā plānā ievērtās iespējas būtu jāņem vērā arī zemāku pēc hierarhijas plānu veidošanā.

- *Valsts kancelejas darbības stratēģija 2007. – 2009.gadam*

Ņemot vērā Valsts kancelejas darbības ārējo vidi, to ietekmējošos faktoros un mērķauditorijas, kā arī līdzšinējo darbību un administratīvo spēju, stratēģijā ir ietverti jautājumi, kas saistīti gan ar esošo funkciju izpildi, gan iespējamo jauno funkciju īstenošanu, gan šo darbību veikšanai nepieciešamo cilvēku un finanšu resursu plānošanu. Taču, ņemot vērā to, ka Valsts kancelejai ir vairāk atbalsta funkcija, PPP piemērošanas iespējas ir minimālas.

- *Reģionālās politikas pamatnostādnes*

Pamatnostādnēs kā problēma minēta vāji attīstīta un nekvalitatīva infrastruktūra, t.sk. vāja uzņēmējdarbību veicinoša un pievilcīga dzīves vidi veicinoša infrastruktūra teritoriālās vienībās. Lai risinātu šo un daudzas citas problēmas, tiek plānota arī privātā finansējuma piesaiste, taču publiskā un privātā partnerība dokumentā netiek minēta.

- *RAPLM darbības stratēģija 2008. – 2010.gadam*

RAPLM savu funkciju izpildi un izvirzītās misijas sasniegšanu nodrošina, īstenojot četrus darbības virzienus:

1. Valsts un reģionālās attīstības politiku veidošanas koordinēšana (darbības virziens tiks īstenots ar budžeta programmu „Atbalsts plānošanas reģioniem”);
2. Reģionālās attīstības politikas īstenošana un uzraudzība (darbības virziens tiks īstenots ar budžeta programmām „Valsts reģionālās politikas īstenošana”, „Teritoriālā sadarbība” un „Norvēģijas finanšu instrumenta finansējums”);

Programmas „Norvēģijas finanšu instrumenta finansējums” ietvaros ir paredzēts atbalsts publiskās un privātās partnerības veicināšanai.

3. Pašvaldību attīstība un pārraudzība (darbības virziens tiks īstenots ar budžeta programmām „Pašvaldību attīstības nacionālie atbalsta instrumenti” un „Eiropas Savienības struktūrfondu līdzfinansētie reģionālās attīstības atbalsta instrumenti”);

Programmas „Pašvaldību attīstības nacionālie atbalsta instrumenti” darbības (jaunās politikas iniciatīvas ietvaros) rezultāti paredz atbalstītus pašvaldību infrastruktūras (arī pirmsskolu izglītības iestādes) attīstības projektus. Šādu infrastruktūras attīstības projektu realizācijā būtu jāparedz PPP modeļa izmantošana.

4. Pārvaldības spēju attīstība (darbības virziens tiks īstenots ar budžeta programmu „Politiku veidošana un vadība”).

Budžeta programmas veidotas atbilstoši darbības virzieniem un to mērķiem, atsevišķu budžeta programmu ietvaros izdalītas apakšprogrammas tikai budžeta plānošanas un kontroles nepieciešamībai. Tādējādi tās uztveramas kā instruments izvirzītās politikas sasniegšanai, nevis kā patstāvīga rīcības plāna sastāvdaļa.

IEKŠLIETAS

- *Iekšlietu ministrijas darbības stratēģija 2007.–2009.gadam*

Stratēģijā noteikto mērķu sasniegšana ir cieši saistīta ar valsts spējām nodrošināt materiāli tehnisko bāzi katrai IeM iestādei un katram darbiniekam, radot tiem iespējas pilnvērtīgi izpildīt tiem uzticētos pienākumus. Prognozējams, ka tuvākā nākotnē būs nepieciešami lieli kapitālieguldījumi iekšlietu sistēmas iestādēs un darbiniekos. Bez tam, paaugstinoties sabiedrības prasībām noziedzības apkarošanas, sabiedriskās kārtības un drošības aizsardzības, personas tiesību un likumīgo interešu aizsardzības, valsts robežas drošības, ugunsdrošības, ugunsdzēsības, glābšanas, civilās aizsardzības, iedzīvotāju uzskaites un dokumentēšanas, kā arī migrācijas jomas pilnveidošanā, būs nepieciešams ievērojami lielāko daļu budžeta novirzīt iekšlietu sistēmas iestāžu attīstībai.

Tādējādi, ņemot vērā ierobežotos valsts budžeta līdzekļus, IeM būtu jāidentificē tie darbības virzieni, kuros būtu iespējams piesaistīt privāto kapitālu un privātā sektora kompetenci.

Lai gan IeM stratēģijā nav minēta PPP projektu realizēšanas iespēja, tomēr daži stratēģijā noteiktie pasākumi būtu realizējami izmantojot PPP modeli, piemēram, policijas pārvalžu ēku, ugunsdzēsības depo renovācija/būvniecība un apsaimniekošana.

- *Plāns vienotas valsts uguns apsardzības un glābšanas sistēmas izveidošanai laikposmā no 2005. - 2011.gadam*

Plāna vienotas valsts uguns apsardzības un glābšanas sistēmas izveidošanai laikposmā no 2005.- 2011.gadam mērķis ir izveidot uz Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta bāzes vienotu meža uguns apsardzības un glābšanas sistēmu. Šī mērķa ietvaros ir paredzēts izbūvēt 33 depo ēkas. Lai nevajadzētu uzreiz izlietot tik lielus budžeta līdzekļus būvniecībai un nodrošinātu ēku uzturēšanu, depo ēku izbūvei un apsaimniekošanai būtu

izmantojams PPP modelis. Taču šajā plānā netiek apskatītas iespējas izmantot jebkādu citu finansējumu, kā vien valsts budžetu.

TIESLIETAS

- *Tieslietu ministrijas darbības stratēģija 2007.-2009.gadam*

Darbības stratēģijā ir minēts, ka nākotnes infrastruktūras attīstībai nepieciešams izveidot sistēmu PPP īstenošanai cietumu infrastruktūras projektu īstenošanai. Taču šī modeļa izmantošana būtu jāapsver arī izstrādājot sociālās rehabilitācijas centru attīstības plānu.

- *Nepilngadīgo brīvības atņemšanas soda un apcietinājuma izpildes politikas pamatnostādnes 2007.-2013.gadam*

Izanalizējot pamatnostādnes ir redzams, ka nepilngadīgo resocializācijai un rehabilitācijai ir nepieciešama plaša institūciju loka sadarbība, turklāt tiek minēta arī nevalstiskā sektora dalības iespējas. Kā būtiskākā problēma tiek uzsvērts fakts, ka izpildot apcietinājumu un brīvības atņemšanas sodu nepilngadīgajiem, pietiekamā apjomā netiek ņemtas vērā viņu vecumposma īpatnības, kas neļauj īstenot efektīvu nepilngadīgo ieslodzīto resocializāciju.

Tiek plānots noslēgt līgumus ar pašvaldību vispārējām izglītības, profesionālās izglītības iestādēm par ieslodzīto apmācību. Tāpat paredzēti līgumi ar dažādām institūcijām, tai skaitā nevalstiskajām organizācijām, kas ļautu ieslodzījumā pavadīto laiku padarīt maksimāli efektīvu resocializācijas ziņā.

Tāpat plānota ieslodzījuma vietu personāla apmācība darbam ar nepilngadīgajiem ieslodzītajiem. Jaunu apmācības priekšmetu ieviešana ieslodzījuma vietu pārvaldes Mācību centra apmācības programmā, izveidot atbilstošas metodiskās un materiāltehniskās bāzes resocializācijas darbam ar nepilngadīgajiem ieslodzītajiem.

Nacionālajā attīstības plānā 2004.-2006.gadam iekļautā prioritāte "Cilvēkresursu attīstība un nodarbinātības veicināšana" paredz, ka, tā kā no brīvības atņemšanas iestādēm atbrīvotās personas ir sociālajai atstumtībai pakļauta iedzīvotāju grupa, viņu iespējas piedalīties sociālajā dzīvē un nacionālās ekonomikas potenciāla attīstībā ir minimālas.

Nacionālajā attīstības plānā 2007.-2013.gadam sociālās atstumtības riska grupas tika papildinātas ar ieslodzītajiem viņu specifiskās situācijas un īpašo vajadzību dēļ, jo problēmas, kuras savlaicīgi netiek risinātas ieslodzījumā, bieži vien vairs nav atrisināmas, personai atbrīvojoties no ieslodzījuma, vai arī to risināšanā jāiegulda daudz vairāk resursu. Nepilngadīgo brīvības atņemšanas soda un apcietinājuma izpildes politikas pamatnostādņu 2007. – 2013.gadam īstenošana vistiešāk ir saistīta ar šīs sociālās atstumtības riska grupas problēmu risināšanu.

Līdz ar to, būtu nepieciešams resocializācijas pasākumus ieslodzījuma vietās saistīt ar bijušo ieslodzīto rehabilitācijas un postpenitenciārajiem pasākumiem un palīdzību. Šajā gadījumā ir pasākumi, kurus var realizēt tikai publiskais sektors, taču bieži vien arī tur, kur ir iespējama nevalstiskā sektora darbība, ir iespējams piesaistīt privāto partneri. Piemēram, privātais partneris var nodrošināt kvalificētu personāla piesaisti resocializācijai (psihologus, sociālos darbiniekus, pedagogus) un veikt nepilngadīgo ieslodzīto apmācību, kas nav saistīta ar vispārējās izglītības iegūšanu, kā arī nodrošināt jau no ieslodzījuma atbrīvotajiem nepilngadīgajiem pusceļa mājas. Līdz ar to, privātā partnera pienākumos var būt arī telpu piemērošana pakalpojuma sniegšanai, objekta izbūve un apsaimniekošana, kā arī tikai pakalpojuma sniegšana. Privātā sektora piesaiste postpenitenciāro pasākumu realizācijā jau ir pierādījusi sevi attiecībā uz bijušajiem ieslodzītajiem, kad privātais nodrošina no ieslodzījuma atbrīvotas personas ar darbu un dzīves vietu.

- *Ieslodzīto izglītības politikas pamatnostādnes 2006. - 2010.gadam*

Pamatnostādņu ievaddaļā tiek konstatēts, ka sākot no 1990.gada izglītības iestādes dažādu iemeslu (pārsvārā nepietiekamu finanšu līdzekļu dēļ) brīvības atņemšanas vietās pakāpeniski tika slēgtas. Vēlākos gados atsevišķās brīvības atņemšanas iestādēs ieslodzīto izglītošanas procesu atsāka, taču šīs aktivitātes valstī kopumā nav notikušas koordinēti.

Nepieciešamība īstenot noteiktu ieslodzīto izglītības politiku pastāv šādu iemeslu dēļ:

- valstī nav vienotas pieejas ieslodzīto izglītības organizācijas procesam;
- nav normatīvā regulējuma starpinstiūciju sadarbībai izglītības procesa nodrošināšanai cietumos;
- ieslodzījuma vietās nav izglītībai piemērotas vides – trūkst telpu, aprīkojuma, mācību līdzekļu, atbilstošu darba apstākļu (skatīt 6.pielikumu);
- izglītības programmu piedāvājums ieslodzītajiem nav pietiekams;
- ieslodzījuma vietās ir nepietiekams darbinieku skaits, kas nodrošinātu izglītības procesu;
- ieslodzījuma vietās īstenojamo izglītības programmu apguves kvalitāte atpaliek no programmām, kas tiek īstenotas ārpus ieslodzījuma vietām;
- nav kvalifikācijas paaugstināšanas programmas pedagogiem, kuri strādā ieslodzījuma vietās.

Tādējādi ieslodzīto izglītībai ir svarīga nozīme valsts ekonomiskajā attīstībā, veicinot personu nodarbinātību pēc atbrīvošanas no ieslodzījuma un veiksmīgu integrāciju sabiedrībā, kā arī noziedzības mazināšanā, resocializējot notiesātos.

Līdz ar to tiek noteikti šādi darbības rezultāti:

- izveidots sadarbības modelis starp cietumiem un izglītības iestādēm, realizējot atbilstošās izglītības programmas (katrai ieslodzījuma vietai ir līgums ar vispārējās un profesionālās izglītības iestādi par izglītības nodrošināšanu);
- atbilstoši iekārtotas un aprīkotas mācību telpas, nodrošināta mācībām piemērota vide (viena mācību vieta uz 1 ieslodzīto nepilngadīgo, viena mācību vieta uz 8 ieslodzītajiem pilngadīgajiem), sagatavoti pedagogi darbam ieslodzījuma vietās (visi pedagogi, kas apmāca ieslodzītos, ir tam speciāli sagatavoti).

Minēto darbības rezultātu sasniegšanai būtu jāizvērtē PPP modeļa piemērošanas iespējas, kur sadarbība varētu tikt veikta ar privātajām mācību iestādēm, kā arī privātais partneris nodrošinātu mācību telpu aprīkojumu, mācību materiālus, par ko saņemtu ikgadēju maksājumu no publiskā partnera.

- ***Ieslodzījuma vietu attīstības koncepcija***

Šajā koncepcijā ir minēti šādi problēmu risinājumi:

- kameru būvniecība un rekonstrukcija;
- ēku un nožogojumu renovācija, komunikāciju rekonstrukcija.

Ņemot vērā pasaules praksi PPP piemērošanas jomās, būtu jāizvērtē šo risinājumu veikšana izmantojot PPP modeli, tādējādi ietaupot budžeta līdzekļus.

- ***Koncepcija valsts apmaksātās juridiskās palīdzības sistēmas izveidei Latvijā***

Šīs koncepcijas ietvaros tiek apskatīts juridiskās palīdzības sistēmas modelis, kad tiek piesaistīti privātie juridiskie konsultanti. Tiek piedāvāts arī jauktais juridiskās palīdzības modelis. Koncepcijā apskatāmās problēmas risināšanai arī jauktajā modelī varētu izmantot PPP iespējas šāda pakalpojuma sniegšanā trešajām personām.

AIZSARDZĪBA

- ***Aizsardzības ministrijas darbības stratēģija 2007. – 2009.gadam***

AM stratēģija tieši neparedz PPP projektu realizēšanas iespējas aizsardzības nozarē, tomēr programmā „Aizsardzības īpašumu pārvaldīšana” iekļautie pasākumi būtu realizējami ar PPP modeļa palīdzību, piemēram, administratīvo ēku renovācija/būvniecība un apsaimniekošana.

- ***Nacionālo bruņoto spēku vidēja termiņa attīstības plāns laika periodam no 2005. līdz 2008. gadam***

Šajā plānā ir paredzēta dažādu infrastruktūras objektu izbūve. Saskaņā ar starptautisko praksi, tieši šādu objektu izbūvē un apsaimniekošanā var piemērot PPP modeli.

- ***Koncepcija „Par valsts un pašvaldību sporta un publisko būvju iekļaušanu programmā „Valsts aizsardzība, drošība un integrācija NATO””***

AM un Nacionālie bruņotie spēki ir izstrādājuši programmu “Aizsardzības ministrijas un NBS Sporta būvju celtniecība”, kuras ievirzi 2003.gadā konceptuāli ir apstiprinājis Ministru kabinets. Programmas ietvaros sadarbībā ar pašvaldībām, sporta organizācijām, citām valsts un starptautiskajām, privātajām institūcijām tiktu veikta sporta būvju celtniecība un rekonstrukcija NBS pamatdislokācijas vietās. Šīs programmas izpilde ievērojami uzlabotu NBS Sporta kluba, mācību centru sporta bāžu kvalitāti un dotu iespēju NBS karavīriem nodarboties ar sportu mūsdienu prasībām atbilstošās sporta bāzēs. Vienlaicīgi tiks radīta iespēja sporta bāzēs nodarboties plašiem sabiedrības slāņiem un vietējo pašvaldību sporta skolas audzēkņiem un valsts izlašu līmeņa sportistiem.

Ir sagaidāms, ka daļa programmā paredzēto sporta būvju celtniecība tiks veikta sadarbībā ar pašvaldībām vai citām ieinteresētām organizācijām. Pašvaldības pat ir iesniegušas ierosinājumus apvienot abu pušu (Aizsardzības ministrijas un pašvaldības) finansējumu sporta bāžu celtniecībai un tālākai kopējai to izmantošanai. Ņemot vērā šo faktu, ir skaidri saskatāma PPP modeļa piemērotība minētā jautājuma risināšanai.